

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

14 ноември 2018 година *

„Преюдициално запитване — Директива 2009/72/ЕО — Член 3, параграфи 2, 6 и 15 и член 36, буква е) — Вътрешен пазар на електроенергия — Хипотетично естество на преюдициалните въпроси — Недопустимост на преюдициалното запитване“

По дело C-238/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд град Вилнюс, Литва) с акт от 11 април 2017 г., постъпил в Съда на 9 май 2017 г., в рамките на производство по дело

UAB „Renerga“

срещу

AB „Energijos skirstymo operatorius“,

AB „Lietuvos energijos gamyba“,

в присъствието на:

UAB „BALTPPOOL“,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB,

Achemos grupė UAB,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: M. Vilaras, председател на четвърти състав, изпълняващ функцията на председател на трети състав, J. Malenovský (докладчик), L. Bay Larsen, M. Safjan и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 май 2018 г.,

* Език на производството: литовски.

като има предвид становищата, представени:

- за UAB „Renerga“, първоначално от V. Radvila, K. Pabijanskas и G. Balčiūnas, advokatas, C. Malamataris, dikigoros, A. Wilhelm, Rechtsanwalt, E. Righini, avvocato, и C. Cluzel, avocat, впоследствие от V. Radvila и K. Pabijanskas, advokatas, E. Righini, avvocato, и C. Cluzel, avocat,
- за AB „Energijos skirstymo operatorius“ и AB „Lietuvos energijos gamyba“, от A. Žindul, advokatas,
- за UAB „BALTPPOOL“, от A. Smaliukas и E. Junčienė, в качеството на представители,
- за Achemos Grupė UAB, от G. Balčiūnas, advokatas,
- за литовското правителство, от D. Kriaučiūnas и R. Dzikovič, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от O. Beynet, Й. Г. Маринова, A. Steiblytė и J. Jokubauskaitė, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 юли 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграфи 2, 6 и 15 и на член 36, буква е) от Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между UAB „Renerga“, от една страна, и AB „Energijos skirstymo operatorius“ и AB „Lietuvos energijos gamyba“, от друга страна, по повод присъждането на лихви за забава в плащането на Renerga на компенсация за обществена услуга.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 46 и 50 от Директива 2009/72 гласят:
 - (46) Спазването на изискванията за обществени услуги е основно изискване на настоящата директива и е важно в нея да бъдат определени общите минимални стандарти, които да се зачитат от всички държави членки, които разглеждат целите на защита на потребителите, сигурност на доставките, опазване на околната среда и равностойни нива на конкуренция във всички държави членки. Важно е изискванията за обществени услуги да се тълкуват на национална основа, отчитайки местните обстоятелства и при спазване на правото на Общността.

[...]

 - (50) Необходимо е изискванията за обществена услуга, включително по отношение на универсалната услуга, и общите минимални стандарти, които произтичат от тях, да бъдат още по-строги, за да се гарантира на всички потребители, и по-специално на уязвимите

потребители, възможността да извличат ползи от конкуренцията и от справедливите цени. Изискванията за обществена услуга следва да бъдат определени на национално равнище, като се отчитат националните обстоятелства, правото на Общността, следва обаче да се спазва от държавите членки. [...]“.

4 Член 3, параграфи 2, 6 и 15 от тази директива гласи:

„2. При пълно зачитане на съответните разпоредби на Договора [за ЕО], по-специално член 86 от него, държавите членки може да налагат на предприятия, работещи в електроенергийния сектор, в общ икономически интерес, задължения за обществени услуги, които може да се отнасят до сигурността, включително сигурност на доставките, редовността, качеството и цената на доставките и опазването на околната среда, включително енергийна ефективност, енергия от възобновяеми източници и опазване на климата. Такива задължения са ясно определени, прозрачни, недискриминационни, подлежат на проверка и гарантират равни условия на достъп за електроенергийните предприятия от Общността до националните потребители. Във връзка със сигурността на доставките, управлението на енергийната ефективност/търсенето и за изпълнение на екологичните цели, както и на целите по отношение на енергията от възобновяеми източници, както се посочва в настоящия параграф, държавите членки може да въведат изпълнението на дългосрочно планиране, като вземат предвид възможността трети страни да търсят достъп до системата.

[...]

6. Когато при изпълнение на задълженията си, установени в параграфи 2 и 3, държавите членки предоставят финансова компенсация, други форми на компенсация и изключителни права, те го правят по недискриминационен и прозрачен начин.

[...]

15. При изпълнението на настоящата директива държавите членки информират Комисията за всички мерки, приети за изпълнение на задълженията за универсална услуга и за обществени услуги, включително за защита на потребителите и за опазване на околната среда, и за възможния им ефект върху вътрешната и международната конкуренция, независимо дали тези мерки изискват дерогация от настоящата директива или не. Впоследствие държавите членки информират Комисията на всеки две години за всички промени в тези мерки, независимо дали те изискват дерогация от настоящата директива или не“.

5 Член 36, буква е) от посочената директива предвижда:

„При изпълнение на регулаторните функции, посочени в настоящата директива, регулаторния орган взема всички подходящи мерки за постигане на следните цели в рамките на своите задължения и правомощия, установени в член 37, в тясно сътрудничество с други релевантни национални органи, включително органите по конкуренция, когато това е необходимо, без да се засяга тяхната компетентност:

[...]

е) осигуряване на подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за операторите и ползвателите на системи, така че да се увеличи ефикасността на системите и да се насърчи интеграцията на пазарите“.

Литовското право

- 6 Директива 2009/72 е транспонирана в литовския правен ред с Energetikos įstatymas (Закон за енергетиката), Elektros energetikos įstatymas (Закон за електроенергията) и Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (Закон за енергията от възобновяеми източници).
- 7 Въз основа на Закона за електроенергията на 18 юли 2012 г. литовското правителство приема Vyriausybės nutarimas Nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Постановление № 916 на Министерския съвет за одобряване на процедурата за предоставяне на услуги в обществен интерес в електроенергийния сектор). Съгласно точка 3 от това постановление „компенсацията за обществена услуга“ е уредена при спазване на рамката, установена от Vyriausybės nutarimas Nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Постановление № 1157 на Министерския съвет от 19 септември 2012 г. за одобряване на процедурата за администриране на средства за услуги в обществен интерес в електроенергийния сектор).
- 8 Съгласно точка 18.1 от Постановление № 916 на Министерския съвет плащането на компенсацията за обществена услуга може да бъде временно спряно в съответствие с реда и условията на Постановление № 1157, ако доставчикът на обществена услуга или свързаните с него лица не заплащат изцяло или частично компенсацията за обществена услуга, дължима за реално потребената електроенергия, в съответствие с точка 16 от последното постановление.
- 9 Постановление № 1157 на Министерския съвет определя понятието „свързани лица“ (точка 3, пета алинея). В точка 26.1 от това постановление се предвижда, че операторът на разпределителните системи, купувачото предприятие и администраторът спират временно плащането, ако доставчикът на обществена услуга или свързани с него лица не плащат компенсацията за обществена услуга, дължима за реално потребената електроенергия. Същата разпоредба определя условията, при които това плащане може да бъде възобновено. Точка 26.2 от това постановление предвижда, че ако доставчикът на обществена услуга се оттегли от групата на свързани лица, в която поне едно лице не е платило изцяло или частично компенсацията за обществена услуга, дължима за реално потребената електроенергия, неплатената компенсация за обществена услуга се плаща на този доставчик едва когато по-рано свързаното с него лице изплати цялата компенсация за обществена услуга, дължима за електроенергията, реално потребена до момента на оттеглянето от групата.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 Renerga стопанисва пет електроцентрали, в които произвежда електроенергия от възобновяеми източници. Произвежданата от него електроенергия постъпва в разпределителната мрежа. Заедно с Achema AB и други дружества Renerga е част от UAB Achemos Grupė.
- 11 Съгласно договори, сключени на 7 януари и 19 юни 2013 г. между Renerga и ответниците в главното производство, Renerga се задължава да им продава цялата произведена от него и доставяна към разпределителната мрежа електроенергия, която те се задължават да купуват и заплащат. Според тези договори цената, която ответниците в главното производство трябва да заплащат на Renerga за електроенергията, е съставена от пазарната цена на електроенергията и компенсация за обществена услуга, съответстваща на разликата между, от една страна, фиксираната тарифа, приложима към произведената от Renerga електроенергия съгласно предвидените в нормативните актове ред и условия, и от друга страна, пазарната цена.

- 12 На 25 февруари 2016 г. администраторът на компенсацията за обществена услуга, УАВ „BALTPPOOL“, информира ответниците в главното производство, че съгласно постановления № 916 и № 1157 на Министерския съвет изплащането на компенсацията на Renerga за обществена услуга следва да бъде изцяло спряно до пълното плащане от Achema или други свързани с него лица на компенсацията за обществена услуга, дължима за реално потребената електроенергия. Според BALTPPOOL, от една страна, Achema не е изпълнило докрай задължението си да заплаща компенсация за обществена услуга за реално потребената електроенергия, а от друга страна, тъй като капиталът на Achema и контролният пакет акции от капитала на Renerga се държат от Achemos Grupė, Achema и Renerga следвало да се считат за свързани лица.
- 13 На 26 февруари 2016 г. Energijos skirstymo operatorius информира Renerga, че дължимото му плащане на компенсация за обществена услуга е спряно. На 8 март 2016 г. AB Lietuvos energijos gamyba изпраща подобно уведомление до Renerga, в което посочва, че плащането на дължимата му компенсация за обществена услуга е спряно за неопределен период и че продадената от него електроенергия ще му се плаща само по пазарната цена.
- 14 С писмо от 10 март 2016 г., изпратено до Renerga, BALTPPOOL уточнява, че на 31 януари 2016 г. на Achema е изпратена фактура за общата сума от 629 794,15 EUR, с включен данък върху добавената стойност, която трябва да бъде платена до 24 февруари 2016 г. От акта за преюдициално запитване е видно, че след като на 25 февруари 2016 г. Achema не е извършило плащане по тази фактура, плащането на компенсация за обществена услуга на Achema и на всички лица, които са свързани с него, е трябвало да бъде спряно.
- 15 В резултат от неизпълнението на задължението си да плащат на Renerga пълната цена, дължима за закупената от тях електроенергия, и по-конкретно компенсацията за обществена услуга, която е компонент на цената на купената електроенергия, ответниците в главното производство натрупват дълг към Renerga в размер на 1 248 199,81 EUR.
- 16 Този дълг е изплатен на 21 април 2016 г., на която дата BALTPPOOL приема адресирани до ответниците в главното производство решения относно плащането на спряната компенсация за обществена услуга.
- 17 На 12 декември 2016 г. Renerga предявява иск пред Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд град Вилнюс, Литва), с който го моли да осъди Lietuvos energijos gamyba и Energijos skirstymo operatorius да му заплатят съответно 9 172,84 EUR и 572,82 EUR като обезщетение за вреди поради забава в плащането на компенсация за обществена услуга съгласно договорите за покупко-продажба на електроенергия, сключени съответно на 7 януари и 19 юни 2013 г. Освен това Renerga претендира всеки от ответниците в главното производство да бъде осъден да му плати лихва върху тези суми в годишен размер от 8,05 %.
- 18 Като счита, че спорът изисква изясняване на Директива 2009/72, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд град Вилнюс) решава да спре производството и да отпрати до Съда следните преюдициални въпроси:
 - „1) Следва ли предвидената в член 36, буква е) от Директива 2009/72 цел за „осигуряване на подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за операторите и ползвателите на системи, така че да се увеличи ефикасността на системите и да се насърчи интеграцията на пазарите“ за регулаторния орган, извършващ посочените в тази директива регулаторни функции, да се разбира и тълкува в смисъл, че забранява непредоставянето на стимули (неплащане на компенсация за услуга в обществен интерес) или тяхното ограничаване?

- 2) Като се има предвид, че съгласно член 3, параграф 2 от Директива 2009/72 задълженията за услуги в обществен интерес трябва да са ясно определени, прозрачни, недискриминационни и да подлежат на проверка, а съгласно член 3, параграф 6 от същата директива финансовата компенсация за лица, предоставящи услуги в обществен интерес, трябва да е определена по недискриминационен и прозрачен начин, необходимо е да се изясни следното:

Трябва ли разпоредбите на член 3, параграфи 2 и 6 от Директива 2009/72 да се тълкуват в смисъл, че забраняват ограничаването на стимулирането на [доставчиците на услуги в обществен интерес], ако те надлежно изпълняват поетите от тях задължения във връзка с предоставянето на услуги в обществен интерес?

Следва ли установено в националното право задължение за спиране на плащането на финансова компенсация, получавана от доставчици на услуги в обществен интерес, независимо от извършваните от доставчика на услуги в обществен интерес дейности за предоставяне на услуги в обществен интерес и от изпълнението на поетите от него задължения, но свързващо основанието за ограничаване (спиране) на плащането на компенсация за услуги в обществен интерес и поставящо го в зависимост от изпълнението на дейности и задължения от страна на свързано с доставчика на услуги в обществен интерес лице (в което контролиращото дялово участие принадлежи на същото предприятие, което има контролиращо дялово участие и в доставчика на услуги в обществен интерес) при отчитането на средствата за потребление на услуги в обществен интерес, изчислени за това предприятие, да се счита за дискриминационно, неясно и ограничаващо лоялната конкуренция за целите на разпоредбите на член 3, параграфи 2 и 6 от Директива 2009/72?

Следва ли установеното в националното право задължение за спиране на плащането на получавана от доставчици на услуги в обществен интерес финансова компенсация, докато доставчиците на услуги в обществен интерес остават задължени да продължат да изпълняват изцяло задълженията си за предоставяне на услуги в обществен интерес и свързаните договорни задължения към предприятия, изкупуващи електроенергия, да се счита за дискриминационно, неясно и ограничаващо лоялната конкуренция за целите на разпоредбите на член 3, параграфи 2 и 6 от Директива 2009/72?

- 3) Задължава ли член 3, параграф 15 от Директива 2009/72 — който изисква държавите членки да информират Европейската комисия на всеки две години за всички мерки, приети за изпълнение на задълженията за универсална услуга и за обществени услуги — държава членка, която е установила в приетите национални мерки правна уредба, предвиждаща основания, правила и механизъм за ограничаване на компенсацията, платима на доставчици на услуги в обществен интерес, да информира Европейската комисия за тази нова правна уредба?
- 4) Нарушава ли целите на изпълнението на Директива 2009/72 и общите принципи на правото на Съюза (правна сигурност, легитимни очаквания, пропорционалност, прозрачност и забрана на дискриминацията) въвеждането от държава членка в националното право на основания, правила и механизъм за ограничаване на компенсацията, платима на доставчиците на услуги в обществен интерес?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 19 Комисията оспорва допустимостта на преюдициалното запитване с мотива, че поисканото тълкуване на правото на Съюза няма да е от полза за разрешаването на спора по главното производство. Всъщност Renerga нямало задължения за обществена услуга по смисъла на член 3, параграф 2 от Директива 2009/72, тъй като нито разпоредбите на постановления № 916 и

№ 1157 на Министерския съвет, нито договорите, сключени с ответниците в главното производство, налагали задължения за обществена услуга на производителите на електроенергия, ползващи възобновяеми източници, какъвто е Renerga.

- 20 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на сътрудничеството между него и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, е компетентен да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването или валидността на норма от правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 12 ноември 2015 г., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, т. 24 и цитираната съдебна практика).
- 21 От постоянната съдебна практика обаче следва, че непроизнасянето по преюдициално запитване, отправено от национална юрисдикция, може да се обоснове, ако правото на Съюза не може да се приложи нито пряко, нито косвено към обстоятелствата на конкретния случай (вж. в този смисъл решение от 7 юли 2011 г., *Agafiței и др.*, C-310/10, EU:C:2011:467, т. 28).
- 22 В случая с всичките си преюдициални въпроси запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали Директива 2009/72, и по-точно член 3, параграфи 2, 6 и 15 и член 36, буква е) от нея, както и общите принципи на правото на Съюза не допускат прилагането на национални разпоредби, които предвиждат възможността за спиране на плащането към енергопроизводители на компенсация за обществена услуга — чиято цел е да насърчи производството на електроенергия от възобновяеми източници — до момента, в който свързаните с тези производители лица платят компенсацията за обществена услуга, дължима за реално потребената от тях електроенергия.
- 23 В това отношение член 3, параграф 2 от Директива 2009/72 предвижда, че при пълно зачитане на съответните разпоредби на Договора за ЕО, по-специално член 86 от него, държавите членки може да налагат на предприятия, работещи в електроенергийния сектор, в общ икономически интерес, задължения за обществени услуги, които може да се отнасят до сигурността, включително сигурност на доставките, редовността, качеството и цената на доставките и опазването на околната среда, включително енергийна ефективност, енергия от възобновяеми източници и опазване на климата.
- 24 От акта за преюдициално запитване обаче не става ясно дали при обстоятелствата по спора в главното производство Renerga е било обвързано от задължения за обществена услуга, наложени от съответната държава членка по силата на тази директива.
- 25 В това отношение съгласно член 101 от процедурния си правилник Съдът изпраща на запитващата юрисдикция искане за разяснения, която отговаря с писмо от 26 март 2018 г.
- 26 В отговора си запитващата юрисдикция уточнява, че литовското законодателство не възлага на Renerga императивно задължение да произвежда и доставя електроенергия от възобновяеми източници. Според същата юрисдикция Renerga не е включено в списъка с доставчици на обществени услуги, приет от литовското правителство, а доброволно се ангажирало да произвежда електроенергия и да я продава на ответниците в главното производство. Запитващата юрисдикция изтъква също, че правоотношенията между Renerga и ответниците по главното производство са определени с договорите, сключени от тях на 7 януари и на 19 юни 2013 г., и са уредени от гражданското право, и че тези договори могат да бъдат прекратени, поради което няма основание да се твърди, че Renerga е било длъжно да предоставя обществени услуги.

- 27 Така, даденият от запитващата юрисдикция отговор трябва да се разбира в смисъл, че съответната държава членка не е наложила на Renerga задължение за обществена услуга по смисъла на член 3, параграф 2 от Директива 2009/72.
- 28 Следователно разпоредбите на правото на Съюза, чието тълкуване се иска, не могат да се приложат нито пряко, нито косвено към обстоятелствата по главното производство и поради това всички въпроси, поставени в рамките на това дело, имат хипотетично естество.
- 29 От всички изложени по-горе съображения следва, че преюдициалното запитване е недопустимо.

По съдебните разноски

- 30 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Преюдициалното запитване, отправено от Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд град Вилнюс, Литва) с акт от 11 април 2017 г., е недопустимо.

Подписи